

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران
معاونت بهداشت
مرکز بهداشت جنوب تهران

شپش سر

واحد سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس

تهیه کننده: مرضیه سرایی

گروه هدف:

آموزگاران، والدین

دانش آموزان

تشخیص قطعی: دیدن شپش و رشک با مشخصات بالینی است و در معاینه باید دقت شود که شوره و پوسته ریزی سر از رشک تشخیص داده شود.

طول مو، جنس، سن و رنگ مو تاثیری در انتقال شپش نداشته استفاده از شامپو معمولی باعث از بین رفتن یا پیشگیری از آن نمی شود.

تراشیدن موها اگر چه موثر است اما راه حل مناسبی به شمار نیامده کاملاً غیر ضروری است

منبع: کتابچه ارتقای بهداشت فردی دانش آموزان در زمینه آلودگی به شپش (وزارت بهداشت)، حشره شناسی پزشکی، دکتر موسی کاظمی

درمان

- ضد عفونی کلیه البسه تمام اعضاء خانواده فرد آلوده (بهترین روش ضد عفونی در آب جوش قرار دادن به مدت ۳۰ دقیقه می باشد)
- درمان تمام اعضاء خانواده همزمان با هم در یک روز

استفاده از شامپو پرمترین به شرح ذیل:

ابتدا موها را با آب و شامپو معمولی بشوید سپس با مقداری از شامپوی پرمترین بطوریکه کلیه موها را آغشته نماید ماساژ دهید تا کف شامپو به تمام موهای سر بویژه به قسمت نزدیک ریشه موها برسد و بمدت ۱۰ دقیقه روی سر بماند و در نهایت آبکشی نمایید.

- در هنگام استفاده از شامپوی پرمترین مراقبت باشید که با مخاط چشم، بینی، دهان تماس نداشته باشد.
- در صورت تجویز پزشک معالج، آنتی هیستامین برای جلوگیری از خارش و زخم شدن مصرف کنید.
- پس از استحمام از البسه ای استفاده نمایید که قبلاً ضد عفونی شده باشد.
- برای از بین بردن رشک باید پس از استحمام موها را به سرکه سفید آغشته نمایید و بعد از ۳۰ دقیقه با شانه دندانه ریز شانه نمایید
- در نهایت پس از یک هفته استفاده از شامپو پرمترین را تکرار نمایید.

مقدمه:

- با شروع مدارس و حضور دانش آموزان در مدرسه به عنوان محیط عمومی، یکی از مشکلاتی که بین دانش آموزان به خصوص دختران مورد توجه قرار می گیرد، شپش سر است که در سنین دبستان نسبت به سایر مقاطع شیوع بیشتری دارد.

مشخصات کلی

- شپش حشره ایی است کوچک و بدون بال
- سه نوع شپش در جوامع انسانی وجود دارد که عبارتند از: شپش سر، شپش تن و شپش عانه
- شپش بدن و شپش سر بسیار شبیه یکدیگر هستند فقط اندازه شپش سر کوچکتر و رنگ آن تیره تر و رنگ شپش بدن کمی روشن تر است.
- رشک همان تخم شپش است (بیضی شکل و سفید رنگ به اندازه ته سنجاق)

شپش سر

- زیستگاه اصلی شپش سر لابلای موها و بر روی پوست سر بخصوص نواحی پشت گوش و پس سر میباشد.
- طول شپش سر ۲-۳ میلیمتر و طول شپش ماده ۴-۲ میلیمتر بوده و رنگ آن سفید خاکستری است.
- شپش سر بزرگتر و کدرتر از شپش تن و سر آن درشت تر می باشد.
- شپش سر خود را محکم به تار مو چسبانیده و به خونخواری می پردازد.
- طول عمر شپش حدود یکماه (متوسط ۱۸ روز) است.
- شپش ماده در طی ۳۰-۲۰ روز تقریباً در طول عمر خود ۱۵۰-۹۰ تخم میگذارد و بعد از آن می میرد.

میزان شیوع

- شپش سر در کودکان بیشتر از سایر گروههای سنی است. شپش در جوامع پر جمعیت شایع تر است.
- شپش در سفید پوستان شایع تر از سیاه پوستان است.
- شپش در جنس مؤنث شایع تر از جنس مذکر است.
- شپش در فصل سرما شایع تر از فصل گرما است.
- شپش سر در مقایسه با شپش های عانه و تن از شیوع بالاتری برخوردار است.

بطور کلی عوامل مؤثر بر شدت و شیوع انواع شپش شامل سن، جنس، نژاد، وضعیت اقتصادی و اجتماعی میباشد.

راه های انتقال

- از طریق تماس مستقیم افراد سالم با افراد آلوده (تماس سر، تماس بدن، تماس جنسی)
- از طریق تماس غیر مستقیم بصورت استفاده از وسایل شخصی آلوده: لباسها، پتو، ملحفه، شانه، کلاه، روسری، هتل، مسافر خانه ها ...
- از طریق قراردادن اشیاء آلوده به رشک و شپش بر روی هم
- از طریق صندلی های سالن اجتماعات، کلاسها، وسایل نقلیه عمومی (اتوبوس، مترو، قطار) کمد های لباس در حمام ها و استخرهای عمومی

علائم بالینی

- ۱- خارش شدید بدن و سر به علت تحریک سیستم ایمنی بدن و آزاد شده هیستامین ها
- ۲- التهاب و تورم در ناحیه ریشه مو بدلیل خاراندن شدید و زخم کردن پوست
- ۳- بزرگ شدن و حساس شدن غدد لنفاوی پشت گوش و پشت سر و گردن
- ۴- وجود عفونتهای پوستی و فرصت طلب در ناحیه ابتلاء

راه های پیشگیری

- رعایت دقیق اصول بهداشت فردی (بخصوص استحمام مرتب و رعایت بهداشت و سلامت مو و پوست)
- شستشو منظم البسه از جمله روسری، کلاه مقنعه، شال و ...، در معرض آفتاب خشک کردن و اتو کردن لباسها
- پرهیز از تماس با لوازم شخصی و لباس های افراد آلوده
- عدم استفاده از شانه، برس، کلاه و ... دیگران
- گزارش و ارجاع موارد آلوده شناسایی شده به نزدیکترین مرکز بهداشتی و درمانی و یا خانه بهداشت
- کنترل هفتگی موی سر دانش آموزان بویژه در مدارس دخترانه